

DİYARBAKIR, ELAZIĞ, ERZİNCAN VE ERZURUM HAPİSHANELERİ HAK İHLALLERİ RAPORU

A-GİRİŞ :

Diyarbakır Barosu, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma Derneği ve İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi'nin gerek aileler gerekse de mahpuslar tarafından mektup ve faks yoluyla yapılan başvurular üzerine yaşanan hak ihlallerinin tespiti ile ilgili olarak raporlama çalışmaları kapsamında 2025 yılı Ocak ve Şubat ayları içerisinde belirtilen hapishanelere rutin ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Mahpuslar ve cezaevleri idareleriyle gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda edindiğimiz tespit ve izlenimler raporlaştırılmıştır.

Diyarbakır Kampüs Hapishaneleri (7), Elazığ Kampüs Hapishaneleri (5), Erzincan T Tipi Hapishane, Erzincan L tipi hapishane, Erzincan Kadın Hapishane, Erzincan Yüksek Güvenlikli Hapishane, Erzurum Dumlulu 1 v 2 nolu Yüksek Güvenlikli, Erzurum Oltu ve H tipi olmak üzere toplam 20 hapishaneye 40'tan fazla defa ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Rapor gerçekleştirilen ziyaretler neticesinde, heyetin gözlem ve tespitlerine dayanmaktadır.

B- AMAÇ :

Bu çalışma ile genel olarak tüm hapishanelerde yoğunlaşarak artan hak ihlallerine ilişkin gerekli tespitlerin yapılması raporlaştırılması, oluşan raporlar neticesinde gerekli hukuki başvuruların yapılması amaçlanmıştır.

C- TESPİTLER VE GÖZLEMLER :

1- DİYARBAKIR 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANESİ

- Revirde ve sevklerde taleplerin geciktirildiğini, bu durum bekleyen hasta mahpusların devam eden tedavilerinde aksaklıklar yaşanmasına sebebiyet verdiğini,
- Mahpuslara kargo ile gelen kırtasiye ürünleri teslim edilmediği,
- Sosyal etkinlikler güvenlik, yer, personel eksikliği sebepleriyle kısıtlandığı,
- Haksız bir şekilde mahpusların ailelerden uzak il hapishanelerine sevklerinin gerçekleştirildiğini, sevk edilen mahpusların eşyalarının alınmasına izin verilmediği ve bu sevklerin gerekçesinin açıklanmadığı,

2- DİYARBAKIR 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANESİ

- Mahpuslara verilen yemeğin bir porsiyon miktarını karşılamadığını, 3 kişilik odada 1 kişiye yetecek kadar yemek verildiği,
- Mahpusların hastane sevk taleplerinin aylar geçtikten sonra yapıldığını,
- Mahpusların hapishane içinde başka mahpusa mektup/posta göndermelerinin engellendiği,
- Mahpusların ailelerinden gelen temel ihtiyaç kargolarının belirtilmeyen gerekçelerle verilmediği, bekletildiğini, gecikmeli olarak verildiği,
- Mahpusların hapishane idaresinden taleplerini içeren dilekçelerine idare tarafından cevap verilmediği,
- Mahpusların sosyal etkinlik haklarının açık görüş haftası, yer problemi vb gerekçelerle kısıtlandığı,
- Kantin fiyatlarının dış piyasa fiyatlarının da üzerindeyken, ürünlere 1 hafta içinde 2 kez zam yapıldığı,
- Mektup/kargo fiyatlarının yüksek olmasından ötürü mahpusların haberleşme haklarının kısıtlandığı, aktarılmıştır.

3-DİYARBAKIR 1 NOLU T TİPİ HAPİSHANESİ

- Mahpuslar hapishanelerde bulunan imkanların kısıtlı olmasından kaynaklı sosyal etkinlikleri yapılmadığını aktarmışlardır.

3- DİYARBAKIR KADIN KAPALI HAPİSHANESİ

- Mahpuslar tarafından yemeklerde hijyen koşullarına uyulmadığını, yemeklerin besin değerinin düşük olduğunu ve yağlı bir şekilde getirildiğini, ,
- İç sorunlardan mesul müdür ile görüşme taleplerinin kabul edilmediğini, sorunlarını çözemediklerini,
- Hapishaneye mahkeme ve hastane sebepleriyle giriş - çıkış yaptıklarında mahpusların usulsüz aramaya maruz bırakıldıklarını, çıplak arama uygulamasına varacak şekilde aramalara maruz bırakıldıklarını,
- Genel oda aramalarının haftada birden fazla kez olduğunu, gerekçesiz bir şekilde sürekli mahpusların yanında bulunan eşyalara el konulduğunu,
- Mahpusların kendilerine gelen kitap ve dergileri yasak veya başka bir karar olmamasına rağmen el konulduğunu, verildiğini,

- Mahpusların kurumlara, ailelerine, arkadaşlarına gönderdikleri mektupların içeriklerinin sansürlendiğini, el konulduğunu, örneğin bir vekile yazılan hapishane koşullarını anlatan mektuptaki - yemekler dolayısıyla zehirlendiklerini belirttikleri cümlelerin - üstünün çizilerek sansürlendiğini,
- Mahpuslara açılan disiplin soruşturmalarında gözlem kurulu tarafından orantısız ve hukuksuz bir şekilde hücre cezalarının verildiğini, bu hücre cezalarının mahpusların infazlarının yanmasına sebebiyet verdiğini,
- Mahpusların ortak spor veya sohbet haklarının kullandırılmadığını, hapishanede başlatılan kurs saatlerinin de görüş saatlerine denk getirildiği sebebiyle faydalanılamadığını,
- Kantin fiyatlarının dış piyasanın üzerinde olduğunu, kendilerine hijyen paketinin verilmediğini, sadece kalitesiz bir ped verildiğini, bu pedleri kullanan mahpusların hastalandığını; idarenin sadece hesabında hiç para akışı olmayan mahpuslara deterjan verebileceklerini,
- Mahpuslar hastaneye sevklerinde kendilerine çift kelepçe uygulandığını, doktor muayenesinde jandarma personelinin dışarı çıkarılmadığını, ayrıca hastaneye veya adliyeye gidiş gelişlerde mahpusun işleminin bitmesine rağmen saatlerce hapishaneye götürülmediği, çoğunlukla hapishane ring araçlarında kafes içindeki koltukta saatlerce bekletildiklerini, personelin keyfine göre mahpusların hapishaneye götürüldüklerini, aktarmışlardır.

5 - ERZİNCAN KADIN HAPİSHANESİ

- Mahpusların hapishane yapısının modül sistemi şeklinde olduğundan diğer mahpuslarla ortak ortamda bulundukları saatlerin kısıtlandığını, izolasyon altında tutulduklarını, oda değişimlerinin yapılmadığını
- Sevk ile gelen mahpusların penceresiz, sekiz kişilik bölmeli, bölme içerisinde yalnızca oturulabilen ring aracıyla getirildiğini, buraya gelene kadar nereye getirdiklerini söylemediklerini, ring aracında dört mahpusun yol üstünde farklı farklı cezaevlerine bırakıldıklarını, diğer dört kişiyle beraber buraya getirildiklerini,
- Hastalanan mahpusların revire çıkarılmasının geciktirildiği
- Mahpusların gelen/giden mektuplarının Kürtçe olması halinde gerekçesiz bir şekilde 4-5 ay boyunca bekletilebildiğini,
- Rutin oda aramalarının mahpusların eşyalarına zarar verecek bir boyutta yapıldığını,

- Resmi makamlara yazılan mektupların da okuma komisyonundan geçtiğini, başka hapisanelerden mahpus arkadaşların gönderdiği mektuplara ya doğrudan el konulduğunu ya da büyük bölümünün sansürlenerek verildiğini,
- Koğuşlarda yer sıkıntısının olduğu ve iki mahpusun bir ranzada yatmak zorunda kaldıklarını
- Akşam saat 22.00 dan sonra koğuş kapıların hiçbir şekilde açılmadığını
- Özellikle Diş hastalıkları durumunda diş hekiminin mahpuslara yaklaşımının kötü olduğunu aktarmışlardır.

6- ERZİNCAN YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANESİ

- Mahpusların tekli hücrelerde tutulduklarını, odalarının büyüklüğünü mutfak banyo dahil olarak yaklaşık olarak 8*5 adım ve penceresinin yaklaşık 30*40 cm olduğunu, pencerenin önünün sık tellerle kapalı olduğunu,
- Tekli hücrelerin fiziki koşullarının kötü olduğu, gün ışığı görmediği karanlıkta kaldığı, pencerelerin küçük olması sebebi ile havasız kaldıkları,
- Hapishaneye ilk girişlerde çıplak arama dayatıldığını, mahpusların karşı çıkması nedeniyle saatlerce girişte bekletildikleri ve kötü muameleye maruz bırakıldıkları
- Havalandırma saatlerinin 1 saat olduğunu, süreli hapis cezaları olan ve hiçbir şekilde hücre disiplin cezası olmayan tüm mahpuslar tekli hücrelerde infazlarının gerçekleştirildiğini, aynı koridorda dahi üç dört kişi dışında kimsenin olmadığını, aynı koridordaki 2-3-4 mahpuslarla havalandırmaya çıkabildiklerini,
- Hapishanede 3 kişilik odalar bulunmasına rağmen herkesin tekli odada kalmaya zorlandığını ve 3 lü odaya geçme taleplerinin sürekli reddedildiğini,
- Sevkle gelen mahpuslar eşyalarının bir bütünüyle verilmediğini ve bu sebeple birçok eşya için yeniden alışveriş yapmak zorunda kaldıklarını, sevk sırasında saatlerce ring araçlarında bekletildiklerini ve bu süre zarfında kendilerine yemek verilmediğini
- Mahpusların yanlarında bulundurabilecekleri kitap sayısının 15 olduğunu, 3 tanesini idarenin kütüphanesinden alabildiklerini, bir mahpusun odasında en fazla beş sayı gazete bulundurabildiğini, istedikleri Sözcü, Birgün gazetelerini de alabildiklerini, Meclis Tv yi de izleyebildiklerini,
- Diğer mahpuslarla ortak alanda sohbet, etkinlik ve kurslardan faydalanamadıklarını,

- Her hafta oda aramasının ve genel aramanın yapıldığını,
- Kantin ürünlerinin çok pahalı olması sebebi ile birçok ürüne erişemediklerini, bu durumun maddi durumu iyi olmayan mahpusları zorladığı
- Kişisel temizlik için verilen 100 litre su kotasının yetmediği ve bu sebeple sorun yaşadıkları
- Ailesi ile iletişime geçemeyen ekonomik destek alamayan yabancı uyruklu mahpuslara diğer mahpusların temel ihtiyaçlar için eşya hibesi yapılmasına idare tarafından izin verilmediği aktarılmıştır.

7 - ERZİNCAN L TİPİ HAPİSHANESİ

- Mahpuslar L tipi hapisanesinde koğuş içinde 8 oda bulunduğunu, her odada 3 kişi kaldığını, görüşülen mahpus kaldığı koğuşta toplam 16 kişi olduklarını,
- Odalarda ikili ranzalı yatak sistemi olduğunu, alt kat ortak alanda banyo bulunduğunu,
- Odaların önündeki koridorda ve havalandırmada kameraların olduğunu, havalandırma kapılarının 08:00'da açıldığını, 18:30'da kapandığını,
- Telefon kabinlerinin koğuşun içinde olduğunu, haftalık on dk telefon görüşünü kullanabildiklerini,
- Kurumlara, resmi makamlara gönderilmek istenen mektup ve dilekçelerin işleme alınmadığını,
- Ayda en az dört defa koğuş aramasına gelindiğini, aramaların eşyaları dağıtarak, yaka kamerası ile yapıldığını, odada kitaplardan aldıkları küçük yazılı notların da bulunmasına müsaade edilmediğini,
- Hastaneye sevklerin gecikmeli olarak yapıldığını,
- İlk gelen kabul bölümünde girişi yapılan mahpuslara çıplak aramanın dayatıldığı, çıplak arama dayatmasını kabul etmeyen mahpusların darp edildiği.
- Bir mahpusun yanında en fazla 5 kitap bulundurabildiğini
- Radyo kanallarının kısıtlı olduğunu, TV kanallarından da istedikleri gibi Meclis TV'yi izleyebildiklerini, İdare kanalından istedikleri film talebinin karşılanmadığını, Mahpusların haftada bir kere 1 saat spor yapma hakkı verildiğini, onun dışında ortak alanda 5 aydır herhangi bir kurs etkinlik imkânının verilmediğini,
- Mahpuslar ziyaretçi görüşlerinin 45 dk olarak uygulandığını, görüşlerde mahpusların kendi ailesine dahi sarılmasına izin verilmediğini, görüşlere çıkarken yiyecek ve içecek götürülmesine izin verilmediğini, aktarmışlardır.

8- ERZİNCAN T TİPİ HAPİSHANESİ

- Odadaki kişi sayısına göre mahpuslara sandalye verilmediğini -demirbaş sayılmadığı gerekçesiyle,
- Havalandırma kapılarının sabah 7.30'dan akşam gün batımına kadar açık tutulduğunu,
- Bir mahpusun yanında bulundurabileceği kitap kotasının 7 olduğunu, 3 kitabın idarenin kütüphanesinden alınabildiğini, TV'de 52 kanal olduğunu, gazetelerin zamanında verilmediğini, 9 günlük bayram tatilinde hiç verilmediğini, hafta sonları gazetelerin verilmediğini, yaklaşık 2 yıldır gazetelerin sansürlü bir şekilde verildiğini, ancak yapılan şikayetlerden sonra sansürün azaltıldığını,
- Hastaneye sevklerin geciktirildiği, ameliyat olması gereken mahpusların ameliyat için gün bulamadıklarını
- Mahpuslara ayda 3 defa kapalı, 1 defa da 45 dakikalık açık spor salonunda spor yapma hakkı verildiğini, bunun dışında mahpuslara tanınan başkaca bir faaliyetlerinin bulunmadığını aktarmışlardır.

9- ELAZIĞ T TİPİ KADIN KAPALI HAPİSHANESİ

- Mahpuslar hapishanenin T tipi şeklinde inşa edildiğini, erkek mahpusların yoğunlukta olduğunu, hiçbir yönde kadınların yaşamına uygun olmadığını,
- Havalandırmaların üstünün mazgallarla kapalı olduğunu,
- İdarenin mahpusların sorunları ifade etmek amacıyla ilettiği görüşme taleplerini hiçbir şekilde kabul etmediğini,
- Koğuş aramalarının çok sıklıkla yapıldığını, kişisel ihtiyaçlar doğrultusunda alınan birçok eşyaya izin verilmediğini, örneğin cımbızların bile toplatıldığını,
- TV kanallarının çok az olduğunu, hapishanede erkek mahpusların yoğunlukta olması sebebiyle yalnızca spor kanallarının verildiğini,
- Yemeklerin hem besin değerlerinin düşük olduğunu hem de porsiyon olarak yetersiz miktarda olduğunu,
- Hastane muayenelerinde kelepçeli muayene dayatmasının olduğunu,
- Görüş saatinin 45 dk olduğunu, bununla birlikte Cuma günü açık görüş yapıldığını, Cuma namazı gerekçe gösterilerek görüşçülerin aramasının uzatıldığını bu sebeple görüş saatlerini geçirdiklerini aktardı.

10- ELAZIĞ 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANESİ

- Hastane sevklerinin 4-5 ay geciktirildiğini, sevklerinin bekletilmesi sebebiyle sağlık sorunlarının ağırlaştığını,
- İdare ve Gözlem Kurullarının keyfi uygulamaları ile tahliyelerin hukuka aykırı bir biçimde uzatıldığını,
- Önceki süreçlerde saat ve diğer eşyaların tamirini yapan dış kantinden artık sadece sebze ve meyve istenebileceğinin mahpuslara aktarıldığını, bu sebeple basit bir tamir gerektiren eşyaların dahi yeniden almak zorunda kaldıklarını iletilendiğini,
- Hapishane idaresiyle görüşme taleplerinin kabul edilmediği, oda değişikliği vb. talepler konusunda da yine idarenin mahpuslarla görüşmediklerini sadece başgardiyana iletilendiğini ancak taleplerinin kabul edilmediğini,
- Hapishanede TV kanalları, kitap, dergi vb. konularda kısıtlamaların olduğunu, yayınlar konusunda sorun yaşandığını, dış dünyayla olan iletişimlerinin kısıtlandığını,
- Rutin revir taleplerinin geç yerine getirildiğini, başka hapishanelere sevk taleplerinin reddedildiğini, oda aramalarının sıklıkla idare tarafından gerçekleştirildiğini,
- Sosyal etkinlikler ve spor aktivitelerinin yine sınırlı olduğunu, pandemi bitmesine rağmen kısıtlamaların devam ettiğini, sadece haftada bir olacak şekilde sohbet ve spor faaliyetlerine izin verildiğini ve aktivitelerin de sadece belli odalarla yapılmasına izin verildiğini aktarmışlardır.

11- ELAZIĞ 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI HAPİSHANESİ

- Mahpusların hastaneye sevklerinin çok geç yapıldığı, hastane sonuçlarının da genellikle bildirilmediğini,
- Mahpuslar neredeyse her hafta oda araması yapıldığını, bazen haftada iki defa da oda araması yapıldığını, bu aramalar sırasında eşyalarının dağıtıldığını ve infaz koruma memurlarının hoyratça davrandıklarını,
- İdare ve Gözlem Kurullarının keyfi uygulamaları ile “iyi halli olup olmadıkları” yönünde kanaat oluşturarak tahliyelerin hukuka aykırı bir biçimde uzatıldığını,
- Sürgün ve sevk sırasında çıplak aramanın dayatıldığı, mahpusların hakaret ve kötü muameleye uğradıklarını, bu yönde yapılan suç duyurularından herhangi bir sonuç çıkmadığını,
- Mahpuslar talep ettikleri Yeni Yaşam ve Evrensel gibi gazetelerin kendilerine verilmediğini, dışarıdan dergi alma taleplerinin reddedildiğini, yalnızca idarenin listelerinde bulunan dergilerin talep edilebileceğini,
- Kursların neredeyse hiç açılmadığını; yalnızca zaman zaman bazı kursların açıldığını ancak burada da sayı sınırının idare tarafından konulduğunu söylemiştir. Gerekçe olarak ise idare, halk eğitimin personel eksikliğinin olduğunu taraflarına bildirdiğini,

- Özellikle, spor ve sohbet haklarının çok kısıtlı olduğunu; bayram, resmi tatil ve benzeri günlerde ise spor ve sohbet haklarından yararlandırılmadıklarını, açık görüşlerin olduğu günlerde spor hakkının kendilerine tanınmadığını,
- Aynı anda birden fazla mahpus görüşe çıkartılmıyor ve görüş süresi kısa tutuluyor.
- Üçlü hücrenin ortak havalandırmasının kullanılmasına 10 yıldır izin verilmiyor.
- Kürtçe kitapların kendilerine verilmediğini, Kürtçe kitaplarla ilgili tercüman parası istendiğini, kitap sınırlamasının genel olarak 7 olarak belirlendiği ve 2 ayda bir değişim haklarının olduğunu, Kürtçe mektup göndermek istediklerinde bunun engellendiğini,
- Sıcak su miktarının 50 litre olarak sınırlandırıldığını ve her odada 3 kişi olduğundan dolayı odanın sıcak su limiti 150 litre olduğunu,
- Mahpusların dış hastanesine sevklerin çok geç yapıldığını,
- Birçok mahpusun idari gözlem kurulu kararları ile gerekçesiz bir şekilde infazlarının uzatıldığını,

12- ELAZIĞ R TİPİ KAPALI HAPİSHANESİ

- Bu hapishanede kalan mahpuslar, Ağır Hasta mahpuslar olduğundan banyo ve kişisel temizliğini tek başlarına yapamadıklarını, hasta bakıcıların ise neredeyse ayda 1 defa banyo yaptırdıklarını; Hasta bakıcıların, bu süreçte kendilerine yardımcı olmadığını ve hijyen ürünlerinin kendilerine az verildiğini,
- Hapishanede, kantinde satılan ürünlerin fiyatlarının çeşitli olmadığını ve pahalı satıldığını, hasta mahpusların diyet listesinde belirtilen yemekleri yemesi gerekmesine rağmen diğer mahpuslarla aynı yemeğin kendilerine verildiğini,
- Mahpusların hastaneye sevklerinin yapıldığı ancak sonuçlarının mahpuslara bildirilmediğini,
- İnfaz koruma memurlarının ve yönetimin mahpuslara karşı tavırlarının kötü olduğunu mahpuslara verilmesi gereken ilaç yerine farklı ilaçların verildiğini,
- Bir mahpusun tekerlekli sandalye kullanması ile ilgili raporu bulunmasına rağmen idare tarafından kendisine bu imkanının sağlanmadığı,
Hapishanede normalde elektrik ücretinin mahpuslardan alınmaması gerektiğini ancak hapishanede elektrik ücretinin kendilerinden alındığını,
- Hapishanede hasta mahpuslara işkence ve kötü muamelede bulunulduğu; özellikle adli mahpusların bu uygulamayla karşı karşıya kaldığını,
- Hapishanede TV'nin olduğunu ancak radyonun kendilerine verilmediğini, ifade etmişlerdir.

13- ERZURUM DURLU 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANESİ

- Mahpuslar hapishanede yaşadıkları sorunların temelının hapishanenin Y tipi olması sebebiyle yapısal sorunlar olduğunu, ağırlaştırılmış infaz rejiminin alınan ceza miktarına bakılmaksızın tüm mahpuslara uygulandığını,
- 3 kişilik hücrelerde tutulan hasta mahpuslar dışında tüm mahpusların tekli hücrelerde tutulduğunu, modül sistemine göre inşa edilen ve tek kişilik hücrelerde kalan mahpusların günde sadece 2 saat 5 mahpus ile havalandırmaya çıkarıldığını,
- Mahpusların sosyal faaliyetlerden faydalandırılmadıklarını, haftada sadece 1 saat spora çıkarıldıklarını, atölyelerin mevcut olduğunu ancak atölye diye 1.5 saat boyunca boş bir odaya çıkarıldıklarını, boya resim gibi malzemelerin yasak olduğu gerekçesiyle kendilerine verilmediğini,
- Mahpusların televizyondaki kanal sayısının arttırıldığını ancak idarenin belirlediği kanallar dışında hiçbir kanal olmadığını, talep edilen kanalların kabul edilmediğini,
- Hapishane içinde mahpusların birbirlerine gönderdikleri iç mektupların verilmesinin bazen 1 ay, 40 gün veya 50 gün sürdüğünü,
- Diş revirinin yetersiz olduğunu 3 ay sıra beklediklerini,
- Yemeklerin hijyen koşullarına uygun olmadığı ve kötü olduğu, doyurucu ve çeşitli olmadığı gibi hafta sonu yemeklerin çok daha kötü olduğu, kantinden istenilen yiyecek ve eşyaların da fiyatlar yüksek olduğundan dolayı mahpuslarca alınamadığını, aktarmışlardır.

14- ERZURUM DURLU 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ HAPİSHANESİ

- Mahpuslar hapishanede yaşadıkları sorunların temelının hapishanenin Y tipi olması sebebiyle yapısal sorunlar olduğunu, ağırlaştırılmış infaz rejiminin alınan ceza miktarına bakılmaksızın tüm mahpuslara uygulandığını,
- 3 kişilik hücrelerde tutulan hasta mahpuslar dışında tüm mahpusların tekli hücrelerde tutulduğunu, modül sistemine göre inşa edilen ve tek kişilik hücrelerde kalan mahpusların günde sadece 2 saat 5 mahpus ile havalandırmaya çıkarıldığını,
- Mimari olarak 3 katlı modül sistemine göre dizayn edilmiş hapishanenin tavanlarında çatlak oluştuğunu ve bu sebeple banyo veya temizlikte bile tavandan su damladığını, bu durumun kendilerini rahatsız ettiğini ve hapishanenin depreme dayanıklı olmadığını gösterdiğini,

Hastane sevklerinin 6-7 ay geciktirildiğini, hasta mahpusların denetimli serbestlikten faydalanabilmesinin ön koşulu olan gözlem kurulu kararlarının, mahpusların iyi halli olmadığı gerekçe gösterilerek olumsuz kararlar verildiğini,

Koridorların çok kirli olduğunu ve bu kirliliğin enfeksiyonel hastalıklara sebebiyet verdiğini, Hapishane girişinde mahpuslara çıplak aramanın dayatıldığını ve bunu kabul etmeyen mahpusların zorla bu uygulamaya maruz bırakıldığını,

- Araç ve gereç eksikliği sebebiyle sosyal etkinliklerin kısıtlı yapıldığını,
- Revirde sıranın geç geldiğini, mahpus sayısının fazla olduğunu, çoğu zaman mahpuslarca tekrar talep dilekçesi yazılması gerektiğinin gardiyanlar tarafından söylendiğini,
- Muhalif gazete ve TV'lerin mahpuslara verilmediğini, taleplere çoğu zaman ise cevap verilmediğini,
- Yemekler kötü denecek kadar az pişmiş ve doyurucu olmadığı gibi kantinden istenilen yiyecek ve eşyaların da fahiş fiyatta olduğundan dolayı mahpuslarca alınamadığını,
- Mektupların iadeli taahhütlü gönderilmediği durumda, gönderilmediğini ailelere ulaşılmadığını ve dolayısıyla iadeli taahhütlü mektup gönderiminin dolaylı yoldan zorunlu tutulduğunu ve bu durumun ekonomik olarak mahpusları zorladığını, aktarmışlardır.

15- ERZURUM H TİPİ HAPİSHANESİ

- Mahpusların spor, etkinlik haklarından faydalanamadıklarını, bazı odalara bu konuda ayrıcalık tanındığını,
- İdareye veya savcılığa yazdıkları dilekçelerin işleme alınmadığını, hapishane koşullarını anlattıkları kurumlara göndermek istedikleri mektuplarının çıkış işlemlerinin yapılmadığını,
- Türkçe bilmeyen mahpusların işlemlerini tek başlarına yapamadıklarını, sevk ile geline hapishanede girişte arama yapılırken eşyalara zarar verildiğini,
- Yabancı uyruklu mahpusların işlemlerini tek başına yapamadıklarını ve kendilerine bilgilendirme yapılmadığından haklarını kullanamadıklarını,
- Ağır hasta ve yaşlı mahpusun ameliyat sonrasında alındığı yoğun bakımda 5 gün boyunca kelepçeli tutulduğunu,
- Tahliyesi engellenen mahpusları gözlem kurulunda hukuka uygun olmayan soruların sorulduğunu, soruların kabul edilmemesi halinde de tahliyelerinin engellendiğini,
- Yemeklerinin besin değerinin olmadığını, porsiyonların bir kişilik porsiyon miktarını karşılamadığını, aktarmışlardır.

D- ÖNERİLER VE TESPİTLER :

Yasal ve uluslararası mevzuat, evrensel hukuk ilkeleri ile birlikte göz önüne alındığında; tespit edilen işkence yasağı, sağlık ve tedavi hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, haberleşme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ihlallerinin sebebi olan hapisane idaresi ve personeli uygulamalarının ve eylemlerinin sonlandırılması ve idarenin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.

Cezaevlerinde mahpuslara yönelik hukuka aykırı tutum ve davranışta bulunan görevliler hakkında etkin soruşturma mekanizmaları işletilmelidir. Cezaevlerinde yaşanan sorunlar hakkında ilgili ulusal ve uluslararası kurumlara bilgilendirilme ve gerekli başvuruların yapılması gerekmektedir.

Ağır hasta mahpusların yaşamlarını tek başına idame ettirememelerinden kaynaklı olarak serbest bırakılarak infazları ertelenmeli, tutuklu olanlar serbest bırakılmalıdır. Hasta mahpusların değerlendirmeleri her koşulda sadece klinik yaklaşım ile değerlendirilmeli, alıkonulmasının uygun olmadığına dair tıbbi raporları olan mahpuslar ivedilikle saliverilmelidir. İnfaz Kanunun 16. Maddesi hasta mahpusların ihtiyacı doğrultusunda değiştirilmelidir.

Hastane sevklerinde ağız içi araması uygulaması gibi tacize varan aramaların yapılması ve mahpusların bu uygulamaları kabul etmemesi sebebiyle hapisane idarelerince aylardan beri onlarca hasta mahpusun hastane sevkleri engellenmektedir. İnsanlık onuru ile bağdaşmayan ağız içi arama uygulamasına ve diğer yasaklı arama usullerine derhal son verilmeli, hasta mahpusların hastaneye sevkleri sağlanmalıdır.

Mahpusların yeterli, dengeli ve sağlıklı beslenmesi sağlanmalı, vitamin takviyesi yapılmalıdır. Bunun yanı sıra gerek hasta mahpusların gerekse de vejeteryan olan mahpusların yemek düzenlerine dikkat edilmeli, yememeleri gereken yemekleri, gıdaları tüketmeleri noktasında baskı ve zorlama yapılmamalı, buna dair yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerekmektedir.

Hapishanelerde düzenli ve yeterli sayıda sağlık personelinin bulunması (sayının artırılması) sağlanmalıdır. Mahpusların sağlık kurumlarına ve hastanelere ring araçlarıyla değil daha hijyenik ve sağlıklı uygun araçlarla taşınması sağlanmalıdır.

Birçok hapishanede en temel ihtiyaçlardan olan su ihtiyacının uzun süredir çözümlenememesi sağlığa erişim hakkının ihlali boyutuna varmıştır. Mahpusların kişisel temizliği için acilen hijyen malzemelerine ücretsiz olarak erişimi sağlanmalı ve öncelikli olarak su sorununun çözülmesi gerekmektedir.

Hapishanelerde kalan mahpusların sağlıklı bir ortamda kalmaları için gerekli temizlik araçları kendilerine verilmeli; olası hastalıkları ve salgınları önlemek amacıyla temizlik ve sağlık konularında titiz davranılması gerekmektedir.

Mahpusların iletişim ve yazılı başvuruları konusunda yaşadıkları sorunların çözümü sağlanmalı, hapishanelerde yaşanan olağanüstü durumlarda (son süreçte cezaevlerinde yapılan sevk/sürgünler ve bulaşıcı hastalıklar vb.) mahpusların, aileleri ve avukatları ile sağlıklı iletişim kurabilmelerinin koşulları oluşturulmalıdır.

Mahpuslara ve ziyaretçilerine ulusal ve uluslararası mevzuatın gereği olarak insan onuruna yaraşır bir muamele gösterilmeli; güvenlik gerekçesiyle dahi olsa hapishane girişlerinde yapılan aramalar onur kırıcı olmamalıdır. Söz konusu uygulamayı gerçekleştiren personeller hakkında yasal işlemler ilgili hapishane savcılığıyla gerçekleştirilmelidir.

Mahpusların hapishane koşullarında sosyalleşebilmeleri, infaz sürelerinde sosyal ilişkilerden kopmamaları, bedensel ve ruhsal sağlıkları açısından ortak alan faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Mahpusların beden ve ruh sağlıklarının korunabilmesi için mahpusların uzun süre veya süresiz sosyal yalıtılmışlığa ve yalnızlığa maruz bırakılmamaları gerekmektedir. Pandemi ile birlikte başlayan süreçte mahpusların ortak alan faaliyetlerinin yaptırılmaması mahpusların içinde bulunduğu tecrit koşullarının ağırlaşmasına neden olmuştur.

Hapishanelerde mahpuslara yönelik işkence ve kötü muamele uygulamalarından derhal vazgeçilmeli; hukuka aykırı fiiller gerçekleştiren kamu görevlileri hakkında etkin soruşturma mekanizmaları işletilmelidir.

İnceleme yapan kurum üyeleri ve yetkilileri; hapishane rejimi, fiziki koşullar ve mahpuslara uygulanan hukuka aykırı muameleler hakkında etkili bir idari ve yargısal denetim sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolüne uygun şekilde “bağımsız” ulusal denetim mekanizmalarının oluşturulması için hükümeti derhal gerekli çalışmaları başlatmaya davet etmektedir.

Diyarbakır Barosu

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi

Diyarbakır Tutuklu Ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma Derneği